

تبیین تعیین کنندگان نظام ارزشی جوانان (مطالعه تجربی شهرستان دشت آزادگان)

ابراهیم میرزایی^۱، نورالدین اله دادی^۲ هناء نژادسپهانی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مطالعه جامعه شناختی نظام ارزشی جوانان صورت گرفت. جامعه آماری این تحقیق شامل جوانان ۱۸-۳۵ سال شهرستان دشت آزادگان بود که از میان آنان تعداد ۱۹۰ نفر با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. روش پژوهش، پیمایشی و ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه بود. یافته‌های توصیفی تحقیق نشان داد که نمره نظام ارزشی اجتماعی در بین قشر جوانان (۳۱/۹۸) می‌باشد. نتایج نشان داد که پاسخگویان جوان در ارتباط با تعلقات نظام ارزشی اجتماعی نسبتاً بالا (۴/۱۴)، میزان دینداری (میانگین ۳/۷۳)، مشارکت فرهنگی-اجتماعی (با میانگین ۲/۸۳)، موید مشارکت سیاسی (میانگین ۳/۰۲) و در زمینه سرمایه فرهنگی نشان دهنده‌ی میانگین (۳/۰۶) می‌باشد. نتایج در ارتباط با ابعاد متغیر وابسته حاکی از آن است که تقریباً هر دو بعد نظام ارزشی از میانگین مشابه نزدیک به هم برخوردار هستند. میانگین نظام ارزشی مادی برابر با ۳/۱۳ می‌باشد. همچنین میانگین نمره پاسخگویان در زمینه نظام ارزشی فرامادی در قشر جوان برابر با ۳/۴۷ می‌باشد. در قسمت تحلیل رگرسیون چند متغیره، مجموع متغیرهای باقی مانده در معادله توانسته اند مقدار $R^2 = ۰.۵۹$ از تغییرات متغیر اصلی و وابسته تحقیق را تبیین کنند. مجموع مسیرهای ساختاری نشان داد که ۵۷٪ از تغییرات نظام ارزشی توسط متغیرهای تحقیق تبیین شده که متغیر مشارکت مذهبی از بیشترین تاثیر برخوردار بوده است. به لحاظ نظری مشخص شد که نظام ارزشی افراد متشکل از جنبه‌های چندگانه هماهنگ (آلپورت) بوده و بهم مرتبط می‌باشند و جهت‌گیری نظام ارزشی‌های افراد دامنه‌ی ای از مادی/فرامادی، اقتصادی، سیاسی، دینی، اجتماعی را در بر می‌گیرد.

مفاهیم کلیدی: ارزش، نظام ارزشی، جامعه شناختی، جوانان، دشت آزادگان.

مقدمه و بیان مسأله

مفهوم «نظام ارزشی» یا «شکاف نسلی - ارزشی» ناظر بر وجود اختلاف شدید فرهنگی و اجتماعی و تفاوت در باورها، جهت‌گیری‌های ارزشی، هنجارها و به تبع آن الگوهای رفتاری در میان چند نسل است. اهمیت این پدیده برای مطالعات جامعه شناختی به آغاز قرن بیستم و خصوصاً دوران پس از جنگ جهانی دوم بر می‌گردد. در این دوران با جهانی شدن فرایند نوسازی و گسترش آن از کشورهای پیشرفته صنعتی به جوامع در حال توسعه، شاهد تغییرات سریع و شدید در حوضه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی به ویژه در جوامع در حال توسعه بوده‌ایم. این تغییر و تحولات باعث ایجاد شکاف عمیق بین «اجتماع سنتی» دیروز و «جامعه مدرن» امروز گردید. پدیده‌ای که از آن به تقابل سنت - مدرنیته نیز تعبیر می‌شود. نسل‌هایی که در چنین شرایط متحول و متغیری پا به عرصه وجود گذاشته‌اند، دارای نگرش‌ها، ارزش‌ها و جهانبینی‌های متفاوت و گاه متناقضی با نسل‌های پیش از خود بوده‌اند. بنابراین، آنچه سبب ایجاد پدیده شکاف نسلی می‌گردد، تحولات سریع اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است. لزوم انطباق با شرایط جدید، نسل‌های جوانتر را به پذیرش ارزش‌ها، نگرش‌ها و جهانبینی‌های نوین سوق می‌دهد، در حالی که نسل‌های قبل به واسطه رشد در شرایط متفاوت گذشته، دارای ارزش‌ها، نگرش‌ها و جهانبینی‌های متفاوتی هستند. پس مسئله شکاف نسلی مربوط به جوامعی است که تغییرات عمیق را حوضه‌های مختلف تجربه نموده‌اند.

جامعه ایران نیز جامعه‌ای در حال گذار محسوب می‌گردد که تغییر و تحولات اقتصادی و سیاسی گسترده‌ای را به ویژه در سه دهه گذشته تجربه نموده است. تحولات مانند انقلاب، جنگ، رخدادهای دوران بازسازی و تحولات سیاسی و اجتماعی پس از آن، زمینه را برای

^۱ - استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، صندوق پستی ۱۹۳۹۵-۳۶۹۷، تهران، ایران. (نویسنده مسوول).

ebrahimirzaei@pnu.ac.ir

^۲ - استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، صندوق پستی ۱۹۳۹۵-۴۶۹۷، تهران، ایران، nalahdadi@pnu.ac.ir

^۳ - کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور - شاغل در آموزش و پرورش

ایجاد شکاف بین نسل‌ها مساعد ساخته است. نسل‌هایی که در دوران پس از انقلاب و جنگ رشد یافته‌اند، طبعاً دارای تفاوت‌های ارزشی و نگرشی با نسل‌های درگیر در چنین تحولاتی خواهند بود.

آنچه جوامع و اقشار مختلف را در درون یک جامعه از هم متمایز می‌کند، باورها، ارزش‌ها و نگرش‌ها یا به عبارت دیگر فرهنگ آنان است. ارزش به عنوان یک پدیده اجتماعی، از زمان تشکیل اجتماعات اولیه تاکنون در زندگی انسان نقش مهمی داشته است (داریاپور، ۱۳۸۶: ۲). ارزش‌ها در هر جامعه همواره به صورت نظامی، سازماندهی می‌شوند که در آنها براساس میزان اهمیتی که مردم هر یک از جوامع برای ارزش‌های مختلف قائل‌اند نوعی حالت سلسله مراتبی میان ارزش‌های گوناگون ایجاد می‌شود. به عبارت دیگر نظام ارزشی مجموعه‌ای از ارزش‌ها است که افراد جامعه درباره‌ی آن توافق نسبتاً زیادی دارند و از خود و اطرافیان انتظار دارند که این ارزش‌ها را مطلوب دانسته‌اند و مطابق با آنها رفتار نمایند (ملائی، ۱۳۹۴: ۸). نظام ارزشی به عنوان محوری‌ترین اعتقاد فرد تلقی می‌شود که راه‌ها، اهداف و رفتارهای او را تحت تأثیر قرار می‌دهد (قنبری و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۰). تغییرات اجتماعی و فرهنگی ناشی از شهرنشینی، انقلاب‌های سیاسی و اجتماعی، رشد فناوری ارتباطات، جریان توسعه و نوسازی به همراه صنعتی شدن و مدرنیزاسیون در کشورهای در حال توسعه آثار و پیامدهای مختلف فرهنگی و اجتماعی در برداشته از جمله این پیامدها تحولات اساسی است که به سبب تغییرات فرهنگی ایجاد شده در طی دهه‌های اخیر ایران، در ساختار نظام ارزشی جوانان رخ داده است. وقوع این تحولات و تغییرات فرهنگی - اجتماعی ناشی از تغییر و جا به جایی در زمینه‌های جمعیتی و ساختاری در جامعه می‌باشد (زارع شاه آبادی و ترکان، ۱۳۹۴: ۱۰۴).

در شرایط عادی اغلب هر نسل با اعضای نسل بعد از خود در ارزش‌ها یا هنجارها و نگرش‌ها تفاوت معنادار جزئی پیدا خواهد کرد. این امر کاملاً طبیعی بوده و نشأت گرفته از آن است که هم نسلان متن زندگی را به دلیل همسن و سال بودن، همسان می‌خوانند و شبکه‌ای همخوان و منسجم از نقش‌ها و جایگاه‌های اجتماعی را اشغال می‌کنند که تا حدی متفاوت از گروه‌های سنی دیگر است. در واقع این تفاوت ریشه در عوامل روانشناختی (شرایط متفاوت عاطفی و روانی) و نیز شرایط اجتماعی و الگوهای نقشی متفاوت آنان دارد. دو نسل گاهاً ممکن است درگیر گسست نسلی شوند به این معنا که اختلافی در ارزش‌ها و هنجارها و نگرش‌های نسل جدید و قدیم وجود داشته باشد که منجر به جدایی دو نسل و طغیان نسل جدید در نسل گذشته گردد. این وضعیت منجر به گسسته شدن پیوندهای وابستگی جوانان از والدین و نسل قدیم خود شده و گاهاً در این مسیر به گردن کشی و طغیان گری می‌پردازند. در این میان اغلب جوانان نسل قدیم خود را به عنوان گروه مرجع خود نپذیرفته و افراد دیگری را به عنوان الگو مورد همانندسازی قرار می‌دهند که ممکن است منجر به بروز آسیب‌های اجتماعی گوناگون در آنان شود (عباسی اسفنجیر و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۶۴).

این پژوهش قصد دارد با مطالعه جامعه شناختی نظام ارزشی جوانان، به بررسی تفاوت‌ها و نوع‌های نظام ارزشی بین جوانان بپردازد، با شناخت تفاوت میان ارزش‌ها و نگرش‌های جوانان می‌توان به اصلاحات اساسی در برنامه‌هایی که در جهت درونی کردن ارزش‌ها و هنجارها برای نسل جدید طراحی شده است، بیشتر اندیشید و آنرا بهینه کرد. تفاوت در ارزش‌های دو نسلی که در کنار یکدیگر هستند عامل منفی بر تعاملات سازنده بین آنها در گستره اجتماع و هدر رفتن نیروی آنان خواهد بود. تفاوت گسترده نظام ارزشی، نسل را در حالتی از اضطراب و تردید قرار می‌دهد. در سالمندان به دلیل عواقب دل‌کنند از آنچه که با آنان زندگی کرده‌اند، و در نسل جوان به دلیل تردید از یافتن حقیقت ارزش‌ها در جامعه، تفاوت و شکافی در بینشان ایجاد شده است که اهمیت آنها بر کسی پوشیده نیست. ارزش‌ها در ابعاد مختلف کنش تأثیر عظیمی در پی دارند که در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، مذهبی اعضای جامعه در کوتاه مدت و بلند مدت قابل مشاهده است. بیشترین کنش افراد ناشی از درونی شدن ارزش‌های جامعه در طی رشد فرد است و درونی شدن ارزش‌ها در هر نسل به پیدایش نسل ارزشی آن جامعه در مقطعی خاصی می‌انجامد و این درچه‌ای است که از آن می‌توان به مسأله تفاوت نظام ارزشی و بحران ارزش‌ها در حوزه‌هایی از حیات نگرست و درباره آن تأمل کرد. تحولات یک صد سال اخیر ایران و آشنایی با دستاوردهای علمی غرب و وقوع حوادث و رخداد‌های عظیم در کشور، شرایطی را به وجود آورده است که نیاز به مطالعه و شناخت آن را دو چندان کرده است. فی‌المثل در سال‌های اخیر، انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی، تحریم و تغییر در ساختار و مناسبات اجتماعی شرایطی را در کشور حاکم کرده است که تغییر جهت‌گیری‌های ارزشی یا فاصله گرفتن و تفاوت نسل‌ها از جمله پیامدهای چنین شرایطی است. گرچه روند تغییرات و تحولات از دهه چهل با طرح‌های اقتصادی، اجتماعی و اصلاحات ارضی در کشور سرعت گرفته است، اما در طول دو دهه اخیر این روند سرعت و شدت بیشتری دارد (پهلوان، ۱۳۸۶: ۳). بنابراین آگاهی از اولویت‌های ارزشی و چگونگی سلسله مراتب ارزشی نسل‌های مختلف جامعه که پایه و اساس هنجارها و کنش‌های افراد است سبب اتخاذ اعمال سیاست‌های فرهنگی متناسب برای ایجاد و تقویت وفای اجتماعی می‌شود. در حقیقت با مطالعه و شناخت ارزش‌های نسل‌ها می‌توان سطح اختلاف بین ارزش‌ها را تعیین کرد و متناسب با آن میزان توافق و یا عدم توافق میان نسلی آگاه شد و از نتایج آن در برنامه ریزی‌های توسعه انسانی نیز سود جست. گرایش افراد در ارزش‌های متفاوت اجتماعی در واقع عاملی در جهت شناخت توانایی افراد در انجام امور مختلف از جمله: اشتغال و... است (آزادیان دلسم، ۱۳۹۱: ۵).

پرسش اساسی که در این باره مطرح می‌شود این است که نوع نظام ارزشی جوانان چیست؟ اولویت نظام ارزشی شان کدام است؟ و در نهایت با توجه به اینکه شهرستان دشت آزادگان دارای ساختار جمعیتی جوان می‌باشد و نگارنده‌گان متن هم به عنوان عضوی از این شهرستان، در پی آن‌اند که علل جامعه‌شناختی موثر بر شکل‌گیری و نتایج نوع نظام ارزشی را مورد مطالعه قرار دهند.

دیدگاه‌ها و نظریه‌های اندیشمندان درباره ارزش‌ها و نظام ارزشی

آپورت: طبق دیدگاه آپورت، شخصیت یک نظام واحد روانی- جسمانی است که فرد از طریق آن، با دنیای خویش در تعامل و ارتباط است. طبق این تعریف، شخصیت یک نظام کلی است که از دو زیرنظام روان‌شناختی و جسمانی تشکیل شده است. مثل هر نظام دیگر شخصیت نیز به شیوه‌ای واحد و متحد کار می‌کند. بنابراین، این زیرنظام‌ها باید در یک نظم و هماهنگی خاصی کار کنند، تا نظام شخصیت بتواند عمل کند. عملکرد شخصیت، تعامل با دنیای اطراف است برای ارضای نیازها و رسیدن به اهداف. یعنی همان چیزی که او از آن به « فلسفه وحدت و یکپارچگی » تعبیر می‌کند. باید توجه داشت که آپورت با این اصطلاح درصدد اشاره کردن به فلسفه به معنای سنتی نیست، بلکه مراد وی از اصطلاح مزبور، یک نظام ارزشی کلی است که به تمام زندگی، معنا و انگیزه می‌بخشد. آپورت شش نظام ارزشی اساسی را تعیین می‌کند. به عقیده وی تمام انسان‌های دنیا از این شش نظام ارزشی استفاده می‌کنند و هیچ انسانی از این شش نظام خارج نیست و به غیر از این نظام‌های ارزشی کلی و اساسی، نظام ارزش دیگری وجود ندارد (اصغری، ۱۳۹۷: ۵۹-۵۸). این نظام‌ها عبارتند از:

۱) علم و دانش:

در این نظام، فرد به علم و دانش، آن هم به جنبه نظری و انتزاعی آن و نه معنای عملی و عینی آن، بها می‌دهد. هدف عمده او تحقیق دانش و افزایش یافته‌های علمی است، به گونه‌ای که اصلاً با جنبه‌های کاربردی و عملی آنها کاری ندارد. وی تشنه علم و دانش است و صرفاً می‌خواهد که بخواند و بخواند.

۲) ارزش‌های سیاسی (قدرت و سلطه):

در این نظام ارزشی، فرد به قدرت و سیاست ارزش و اهمیت می‌دهد. وی عقیده دارد که کسب قدرت و مهار دولت‌ها و ملت‌ها از مهمترین اهداف در زندگی می‌باشند. هدف اصلی چنین فردی در زندگی، یادگیری شیوه‌ها و فنون جدید سیاست و یافتن شیوه‌ای برای قرار دادن خود در یک موقعیت قدرت سیاسی می‌باشد.

۳) ارزش‌های زیبایی‌شناختی (هنر):

در این نظام، فرد عقیده دارد که زیبایی مهمترین و ارزشمندترین چیز در زندگی است. هدف اصلی وی در زندگی رشد توانایی‌های هنری خود و درگیر شدن با اعمال و حرکاتی است که زیبایی را در سطح عمومی و خصوصی افزایش می‌دهد.

۴) ارزش‌های اقتصادی (پول و ثروت)

در این نظام ارزشی، فرد به پول و ثروت بها می‌دهد. هدف اصلی او در زندگی جمع‌آوری پول و ثروت زیاد، تا جایی است که امکان دارد. او به هیچ چیز غیر از پول و ثروت نمی‌اندیشد. حتی ممکن است از خواب و خوراک و خانواده خود بگذرد تا به پول بیش تر برسد.

۵) ارزش‌های اجتماعی (شهرت و محبوبیت):

در این نظام، فرد به افراد و ارتباط بین آنان اهمیت می‌دهد. هدف اصلی وی در زندگی، رشد و گسترش ارتباطات دل‌سوزانه و محبت آمیز با دیگران است. همچنین ممکن است چنین فردی درصدد یافتن راه‌هایی باشد تا از طریق آنها رفاه و آسایش عمومی مردم را بالا ببرد. چنین فردی همواره به دنبال کسب رضایت مردم و کسب وجهه و موقعیت اجتماعی است.

۶) نظام ارزشی دینی:

در این نظام، فرد اعتقاد دارد که ارزش‌های دینی، بالاترین، مقدّم‌ترین و ضروری‌ترین ارزش‌ها هستند. هدف اصلی او در زندگی این است که زندگی‌اش را به شیوه‌ای عملی کند که با باورهای دینی‌اش متحد و سازگار باشد.

میلتون روکیچ: روکیچ معتقد است که در تعریف ارزش‌ها می‌توان به سه عامل ذاتی اشاره کرد: نخستین عامل، یک اعتقاد بادوام است که روش ویژه‌ای - فردی یا اجتماعی - به روش‌های جایگزین رفتار ارجحیت دارد. دومین عامل، ارزش‌ها را به عنوان معیاری برای نگرش‌ها و کنش ملاحظه می‌کند. سومین عامل، ارزش‌ها را به عنوان استاندارد ملاحظه می‌کند. او معتقد است که هر فرد به طور نسبی ارزش‌هایی دارد که اهمیت خاصی برایش دارند. روکیچ معتقد است نظام باورهای کلی هر فرد به صورت کارکردی و سلسله مراتبی ساختار بندی شده است. بنابراین اگر بخشی از نظام تغییر کند، بخش‌های دیگر آن تحت تأثیر قرار می‌گیرد. هر قدر بخش تغییر یافته در نظام باورهای مرکزی تر باشد، تأثیرها شدیدتر و عمیق و گسترده تر خواهند بود (احمدی، ۱۳۹۳: ۱۰).

طبقه‌بندی روکیچ از ارزش‌ها

جدول ۱- فهرست ارزش‌های غایی و ابزاری (توکلی، ۱۳۷۸: ۱۵۰)

ردیف	فهرست ارزش‌های غایی	فهرست ارزش‌های ابزاری
۱	زندگی آسوده (زندگی پر رونق)	بلند پروازی یا جاه طلبی (کار سنگین کردن و آرزو داشتن)
۲	زندگی پر هیجان (زندگی فعال و پر شور)	وسعت نظر (باز بودن ذهن)
۳	احساس رضایت از کار (موفقیت در کار)	توانایی (لیاقت و کفایت)
۴	صلح جهانی (رهایی از جنگ و برخورد)	شادی (سرزندگی)
۵	جهانی زیبا (زیبایی طبیعت و هنرها)	نظافت (پاکیزگی، نظم)
۶	برابری (برادری و فرصت‌های برابر برای همه)	شجاعت (تمایل به بخشیدن دیگران)
۷	امنیت خانواده (فراهم کردن امنیت برای افراد مورد علاقه)	بخشندگی (تمایل به بخشیدن دیگران)
۸	آزادی (استقلال و انتخاب آزادانه)	یاری رساندن (کار کردن برای رفاه دیگران)
۹	خوشبختی (رضایت)	صداقت (درستی و بی‌ریایی)
۱۰	هماهنگی درونی (رهایی از ستیزه و کشمکش درونی)	خیال پردازی (خلاقیت، جرأت داشتن)
۱۱	عشق کامل (دلبستگی جنسی یا روحی)	استقلال (خودکفایی، خوداتکایی)
۱۲	امنیت ملی (حراست در برابر حمله)	خردمندی یا اندیشه‌گری (هوش، تأمل)
۱۳	لذت (زندگی آسوده و لذت بخش)	منطقی بودن (عدم تناقض، رفتار عقلانی)
۱۴	رستگاری (زندگی جاودانه و سعادتمند)	مهربان بودن (دلباختگی)
۱۵	احترام به خویشان (عزت نفس)	اطاعت (وظیفه‌شناسی)
۱۶	تأیید اجتماعی (تحسین و احترام)	مؤدب بودن (با ادب بودن و خوش رفتاری)
۱۷	دوستی واقعی (مصاحبت صمیمی)	مسئولیت (قابل اعتماد و اطمینان بودن)
۱۸	خرد (فهم بالقوه‌ای از زندگی)	خویشتن داری (کنترل داشتن بر خود و خود انضباطی بودن)

گیرت هافستد

هافستد ارزش‌ها را در تمایل گسترده، به ترجیح برخی از حالات امور به برخی دیگر تعریف می‌کند. وی عقیده دارد که از مجموع ارتباط ارزش‌های انسانی با یکدیگر، نظام‌های ارزشی به وجود می‌آیند. او فرهنگ‌ها را براساس چهار بعد ارزشی از یکدیگر مجزا می‌کند. ابعاد چهارگانه، چهار موضوع اساسی‌اند که هر جامعه‌ای پاسخ ویژه خود را به آنها می‌دهد و عناصر ساختی مشترک را در نظام فرهنگی کشورها نشان می‌دهند. این چهار بعد ارزشی عبارتند از:

۱) **ارزش‌های مردانگی / زنانگی:** اشاره به میزان باور فرد درباره تمایز نقش‌های جنسی در جامعه دارد. افراد در فرهنگ‌های مردانه معتقدند که نقش‌های زن و مرد باید مجزا و متمایز باشد. در این فرهنگ‌ها از مردان انتظار می‌رود که جسور، پرخاشگر و بر موفقیت مادی تأکید کنند. از زنان نیز انتظار می‌رود که با حیا و حساس باشند و به کیفیت زندگی اهمیت دهند. ولی افراد در فرهنگ‌های زنانه معتقد به همپوشی و اشتراک نقش‌های جنسی هستند. یعنی از دو جنس انتظار می‌رود که بر روابط بین فردی، کیفیت زندگی، کمک به دیگران و توجه کمتر به خود، اهمیت دهند.

۲) **ابهام‌گریزی:** اشاره به این امر دارد که چگونه افراد با جنبه‌های نامعلوم آینده مواجه می‌شوند و به درجه‌ای که اعضای یک فرهنگ بوسیله موقعیت‌های مبهم و نامعلوم احساس خطر می‌کنند، اشاره دارد. فرهنگ‌هایی که در این بعد نمره بالا می‌گیرند درباره آینده نگران هستند و با ایجاد روش‌های نظارتی مانند مذهب، قوانین، طرح‌های اجتماعی و نقش‌های نوشته و نانوشته از خطر اجتناب می‌کنند. برعکس فرهنگ‌هایی که در مورد آینده خود احساس امنیت می‌کنند ابهام‌گریزی کمتری دارند.

۳) **فردگرایی / جمع گرایی:** اشاره به ارتباطی که بین فرد و جمع در یک جامعه معلوم شایع است، دارد. در فرهنگ‌های فردگرا، افراد روابط سستی با دیگران دارند و از هر کس انتظار می‌رود که به علائق فردی خود توجه داشته باشد. اما در فرهنگ‌های جمع‌گرا، افراد با اعضای جامعه ارتباط نزدیکی دارند، ارزش‌ها و باورهای گروه را می‌پذیرند و به دنبال علائق جمعی و گروهی هستند.

۴) **فاصله قدرت:** به درجه‌ای که اعضای کم‌قدرت موسسات و سازمان‌ها (مانند خانواده) می‌پذیرند و انتظار دارند که قدرت به طور نابرابر تقسیم شود. افراد در فرهنگ‌های با فاصله قدرت بالا سلطه و اقتدار را راحت‌تر از کسانی می‌پذیرند که در فرهنگ‌هایی با فاصله قدرت پایین زندگی می‌کنند که برابری طبقات و افراد به عنوان ارزش شمرده می‌شوند (رسولی، ۱۳۹۳: ۸۱).

ویلز درسلر

او ارزش‌ها را با توجه به منابع یادگیری آن و سپس درجه آشکارسازی آن نزد دیگران به چهار دسته تقسیم می‌کند. (۱) آنهایی که از تجربه با منابع غیر انسانی یاد گرفته می‌شوند: اگر کودکی به وسیله سگی گاز گرفته شود، پس از آن هر سگی را ببیند تمایل دارد از آن فرار کند. این قبیل رفتار که بر تجربه با منابع غیر انسانی متکی است جزئی از علاقه جامعه شناسان می‌باشد. (۲) آنهایی که از منابع انسانی یاد گرفته می‌شوند اما از دیگران پنهان می‌مانند که فرض کنید که زن متأهل تمایل زیادی به داشتن رابطه با مرد دیگری داشته باشد. او تحت تأثیر فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر جامعه به هیچ وجه آشکار نمی‌سازد. اگر هم طی پرسشنامه‌ای از زنان متأهل سوال شود آیا هرگز احساس کرده‌اید که دوست دارید رابطه‌ای خارج از ازدواج داشته باشید؟ بسیاری از افراد یا دروغ می‌گویند یا از جواب دادن به آن طفره می‌روند. این نوع ارزش‌های مخفی، جاذبیت زیادی برای جامعه شناسان دارند، اما مطالعه آنها بسیار دشوار است چرا که به سختی از حالت اختفا بیرون می‌آیند.

(۳) آنهایی که از منابع انسانی یاد گرفته می‌شوند: در مقابل بعضی آشکارا و در مقابل بعضی دیگر پنهان می‌شوند. بعضی از زنان اعتقاد حجاب و رعایت آن ندارند و در محافل خانوادگی و خصوصی هم این گونه رفتار می‌کنند اما در محافل رسمی و محل کار (خصوصاً اگر مسئولیتی داشته باشند) خود را مقید به آن نشان می‌دهند و علیه آن حرفی نمی‌زنند. این گونه ارزش‌ها نیز مورد علاقه جامعه شناسان می‌باشند اما موفقیت‌های محدودی در رسیدن به این ارزش‌های ناشناخته داشته‌اند.

(۴) آنهایی که از منابع انسانی یاد گرفته می‌شوند و به طور فاحشی در هر تعاملی آشکار می‌شوند: اغلب ما مهمانان خود را خوب پذیرایی می‌کنیم و هنگام رفتن آنها تا جلوی درب، همراهی می‌کنیم. اغلب استفاده از هروئین را تقبیح می‌کنیم. طبقات ۲ و ۳ و ۴ به طور روشن تحت تأثیر ارزش‌ها و گرایش‌های فرهنگی جامعه هستند. به عبارتی فرهنگی هستند و در عین حال اکتسابی نیز می‌باشند. آنها راهنمای اندیشه و عمل ما هستند و به ما می‌گویند که در شرایط معین چگونه عمل معینی را انجام دهیم. آنها همچنین ما را قادر می‌سازند که به پیش بینی رفتار دیگران در شرایط معین بپردازیم (دهاقانی، ۱۳۹۹: ۴۲).

شوارتز

شوارتز، ارزش‌های بشری را عبارت از اهداف فرا موقعیتی می‌داند که به مثابه اصول راهنما در زندگی فرد به کار رفته و از نظر اهمیت تفاوت دارند. معنای هر ارزش در الگوی تجربی، پیوسته با سایر ارزش‌ها و از جایگاه آن ارزش در ساختار روابط میان تمام ارزش‌ها منعکس می‌گردد. شوارتز با تکیه بر کارهای انجام شده قبلی در زمینه ارزش‌ها و مخصوصاً چارچوب کار روکیچ درباره ارزش‌ها، به ارائه تئوری خود در زمینه ساختار ارزش‌ها پرداخته و مقیاسی برای سنجش ارزش‌ها تهیه نموده است. براساس نظریه وی ارزش‌ها، اهداف فرا موقعیتی هستند که به منزله اصول و راهنمای زندگی فرد قرار داشته و اهمیت متفاوتی دارند. براساس فرضیات شوارتز، با توجه به اینکه ارزش‌ها به مثابه اهداف در نظر گرفته می‌شوند، بنابراین ابعاد ارزشی و ارزش‌های تشکیل دهنده آنها بر اساس سه ملاک از هم تشخیص داده می‌شوند: نخست، ارزش‌ها ممکن است در خدمت منافع فردی یا جمعی باشند. دوم، ارزش‌ها ممکن است ابزاری یا غایی باشند و سوم، ارزش‌ها ممکن است با ده بعد انگیزشی که برخاسته از سه نیاز بشری (یعنی نیازهای زیست شناختی، نیاز به تعامل اجتماعی و نیازهای اساسی و رفاهی) است، در ارتباط باشند. شوارتز معتقد است که از این سه نیازمندی جهانی، ده نوع ارزشی استخراج شده است که نوع‌های ارزشی عبارت بودند از: امنیت، استقلال، قدرت گرایی، موفقیت، خیرخواهی (نوع پرستی)، جهان گرایی، همنوایی، لذت طلبی، سنت و برانگیختگی. نوع‌های انگیزشی ارزش‌های فوق از سه نیازمندی جهانی مشتق شده‌اند. به طور مثال: نوع انگیزشی همنوایی از شرط لازم کنش اجتماعی معتدل و بقای گروهی مشتق شده است که افراد مجبور می‌شوند از تحریکات و اعمالی که ممکن است منجر به صدمه به دیگران شود، منع شوند. یا نوع انگیزشی استقلال از نیازهای ارگانستی برای تصاحب و از نیازهای کنش متقابل خود مختاری و عدم وابستگی مشتق شده است.

شوارتز معتقد است ده نوع ارزشی ذیل در توافق و همپوشی با یکدیگرند:

قدرت و موفقیت: که هر دو به عزت و برتری اجتماعی اهمیت می‌دهند.

موفقیت و لذت طلبی: که بر خودکامرواسازی تأکید دارند.
لذت طلبی و برانگیختگی: که دربردارنده یک میل یا محرک مطلوب و کارا می باشند.
برانگیختگی و استقلال: در بردارنده مشترکات اساسی در نواخواهی، تسلط و مهارت می باشند.
استقلال و جهان گرایی: که نشانگر تکیه بر قضاوت خود فرد و آرامش در قبال تنوع می باشند.
جهان گرایی و خیرخواهی: که مرتبط با توجه بیشتر داشتن به دیگران و فراتر از منافع خوداندیشیدن می باشند.
خیرخواهی و همنوایی: که هر دو بر رفتارهای هنجاری تأکید دارند که رفتارهای هنجاری نیز خود باعث تقویت همبستگی ها در روابط می-
شوند.

خیرخواهی و سنت: که هر دو ایثار و فداکاری نسبت به گروه خود را افزایش می دهد.
همنوایی و سنت: که هر دو مستلزم همراهی با انتظارات تحمیل شده جامعه هستند.
سنت و امنیت: که بر حفظ مقررات اجتماعی موجود که نظمی خاص به زندگی می دهند، تأکید دارند.
همنوایی و امنیت: که هر دو بر ممانعت یا غلبه بر تهدیدات نامشخص و غیرقابل پیش بینی، به وسیله کنترل روابط و منابع اصرار دارند (کرمی، ۱۳۸۹: ۱۶۱).

اینگلهارت

اینگلهارت معتقد است که در اثر توسعه اقتصادی در کشورهای پیشرفته صنعتی، تحول در ارزش های مادی انسان های این جوامع رخ داده، به گونه ای که روند این تحول، حرکت از ارزش های مادی به ارزش های فرامادی را نشان می دهد. در واقع نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت، جابه جایی از اولویت های مادی به سمت های اولویت های فرامادی را به طور بالقوه، فرایند جهانی می داند، یعنی هر کشوری که از شرایط نامنی اقتصادی به سوی امنیت نسبی حرکت می کند، الزاماً این فرایند در آن روی می دهد. این امر به روشنی نشانگر رابطه میان توسعه اقتصادی و دگرگونی ارزشی است. اینگلهارت با اعتقاد به این استدلال که تفاوت میان اجتماعی شدن تکوینی جوانان اروپایی با بزرگسالان موجب شده تا جوان ترها اولویت نسبتاً بالایی برای آزادی و ابراز عقیده قائل شوند، بیان داشت که با جایگزینی نسل جدید در آینده، نوعی جابه جایی به سوی اولویت های ارزشی فرامادی روی خواهد داد (دهاقانی، ۱۳۹۹: ۱۱۰).

اینگلهارت در تئوری های مادی و فرامادی خود عامل موثر بر اولویت های ارزشی را وضعیت اقتصادی حاکم بر زندگی کنونی و سال های قبل از بلوغ می داند. وی به عنوان نظریه پردازی که بیشترین بحث را در مورد ارزش ها از دنیای مادی گرایی به فرامادی گرایی پرداخته است بیان می کند، ارزش ها، نگرش ها و مهارت های اصلی و پایداری آنها وجه تمایز جوامع مختلف از یکدیگراند (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۱).
اینگلهارت در مورد تغییر ارزش ها استدلال می کند که امنیت اقتصادی، احساس عمومی رضایت را در جامعه افزایش می دهد و به تدریج باعث پدید آمدن یک هنجار فرهنگی از نوع عالی می شود. بر اساس نظریه وی ارزش ها از اولویت های مادی به فرامادی در میان نسل های مختلف در نتیجه امنیت اقتصادی بلند مدت به وقوع می پیوندد (همان، ۳۵). اینگلهارت سه دلیل عمده برای افول هنجارهای مذهبی و هنجارهای جنسی، سنی در جوامع پیشرفته صنعتی موثر می داند، که این عوامل شامل موارد ذیل می باشند:

۱- افزایش احساس امنیت

۲- از بین رفتن کارکرد هنجارهای اجتماعی و مذهبی

۳- ناهمسانی شناختی

اولین علتی که باعث افول هنجارها شده است، افزایش احساس امنیت است که نیاز به هنجارهای مطلق را کم رنگ کرده است. افراد تحت شرایط روانی نیاز به مقررات قابل پیش بینی و خشک دارند که از آنچه روی می دهد مطمئن تر باشند، زیرا در خطر هستند. در حالی که در اوضاع امن و بی خطر می توان تنوع و اخلافت بیشتری را تحمل کرد. وی اظهار می کند که وقتی فرد تحت فشار باشد آسیب روانی انحراف از هنجارهای که با آنها بزرگ شده است سخت تر از زمانی است که احساس امنیت می کند.

دومین دلیل این است که هنجارهای اجتماعی و مذهبی معمولاً حداقل در ابتدا زمینه کارکردی دارای کارکرد اجتماعی هستند. محدود ساختن خشونت «تو نباید بکشی» دارند. هنجارهای مهمی همچون به راه های قابل پیش بینی و مشخص برای حیات یک جامعه تعیین کننده است. بدون هنجارها جامعه از هم گسیخته می شود بسیاری از هنجارهای مذهبی همچون «تو نباید زنا کنی» یا «به پدر و مادر احترام بگذار» در تعالی خانواده ضروری است.

سومین مسئله همسانی شناختی است. مردم در پی همسانی درونی اند. از این رو جهان بینی شان با تجربه روزمره شان همسان می گردد. و در دنیای کنونی تجربه زندگی روزمره مردم، اساساً با نوعی از تجربه زندگی که آیین مسیحی و یهودی تشکیل می دهد متفاوت است. یعنی دوره های گوناگون مردم تحت تاثیر جهان بینی ها و هنجارهای متفاوتی هستند که بازتاب شرایط و محیط اقتصادی و اجتماعی

آن زمان است، بنابراین در حال حاضر مردم با وسایل جدیدی سرو کار دارند که بخشی از زندگی آنها را شامل می شود، در نتیجه ممکن است بین نظام تجویزی سنتی و جهانی که اکثر مردم با تجربه مستقیم خود را می شناسند ناهمسانی شناختی ایجاد می شود. از نظر اینگلهارت، الگوهای سنتی که به ما عرضه می شود. از بعضی جهات عمیقاً کهنه هستند، مفاهیم و تصاویرشان بیشتر مطالبی که مردم از طریق آموزش رسمی تجربه روزانه شان دریافت می کنند ناهمگون است (همان: ۲۰۵).

پیشینه تجربی

با توجه به منابع و ادبیات تجربی در حوزه موضوع مورد مطالعه، در قالب جدول ذیل در جهت غنای علمی موضوع مورد بحث، به اجمال به تشریح یافته های پژوهشی (داخلی و خارجی) منتشر یافته می پردازیم.

جدول ۲- ادبیات تجربی و پیشینه تحقیق منابع داخلی و خارجی

محققین	نام پژوهش	نوع پژوهش	نتایج
نیک خواه و همکاران (۱۳۵۷).	مطالعه جامعه شناختی ارزش های بین نسلی (مطالعه موردی: ساکنان شهرستان رودبار جنوب براساس نظریه زمینه ای)	کتابخانه ای- توصیفی و همبستگی - پیمایشی	با هدف شناخت تفاوت ارزشی بین نسل جوان و بزرگسال با استفاده از رویکرد بر ساخت گرای اجتماعی و صورت گرفت، به این نتیجه رسیدند که با وجود شرایط و موقعیت های تقریباً یکسان بین دو نسل (جوانان و بزرگسالان)، نوع واکنش به موقعیت های مشابه متفاوت است.
بوستانی و جاری صادق (۱۳۹۱)	بررسی ساختار و محتوای ارزشی نسل ها (مطالعه موردی: شهروندان بالای ۱۸ سال شهر کرمان)	تحلیل محتوا توصیفی و همبستگی	یافته ها نشان می داد که نسل سوم (افراد بین ۱۸ تا ۳۵) در ارزش هایی غیر از ارزش های جهان گرایی و قدرت، حداقل با یکی از نسل ها تفاوت دارند. با مقایسه جهت گیری ارزشی نسل ها نیز مشاهده می شود: ارزش های فردگرایی جزء اولویت های بالای نسل سوم و ارزش های جمع گرایی و سنتی در اولویت های بالای نسل های قدیمی تر (افراد بین ۵۶ تا ۸۰ سال) قرار دارند.
آزادیان دلسم (۱۳۹۱)	بررسی تفاوت های نسلی در نظام ارزش های اجتماعی (مطالعه موردی: شهر رشت)	توصیفی و همبستگی	نتایج بیانگر آن است که با تغییر نسل از نسل های جوان تر به مسن تر گرایشات ارزشی در دو بعد ارزش های دینی و سنت گرایی افزایش و در دو بعد ارزشی برابری جنسیتی و لذت گرایی دنیوی روند کاهشی پیدا می کنند. علاوه بر این احساس آزادی، احساس امنیت سیاسی، اعتماد اجتماعی و ملی گرایی در نسل های مسن تر بیشتر از نسل های جوان تر است. همچنین نسل های جوان تر نسبت به نسل های مسن تر اهمیت بیشتری به مسائل اقتصادی می دهند. در مجموع نمره مادی گرایی جوانان بالاتر از نمره مادی گرایی نسل های مسن تر است که با یافته های اینگلهارت در جوامع پیشرفته غربی متفاوت است. این امر می تواند بیانگر چندین مسئله در ارتباط با نظریه اینگلهارت باشد و نشان می دهد که اثرات دوره ای و همچنین اثرات کمیابی در دوره حاضر و برخی فشارهای اقتصادی بر روی جوانان آنها را به سوی مادی گرایی بیشتر کشانده است.
طولایی و کمر بیگی (۱۳۹۲)	تفاوت ارزشی در روابط والدین و فرزندان (بررسی و تبیین مسئله تفاوت ارزشی در ایلام)	توصیفی و همبستگی	محققان به نتیجه رسیدند که اولویت ارزشی پدران و پسران آنها به ترتیب عبارتند از: اقتصادی، اجتماعی، مذهبی، نظری، سیاسی و زیباشناسی. درباره ی نظام ارزشی اینگلهارت، اولویت ارزشی پدران عبارت اند از: ثروت و زندگی مرفه و امنیت ملی و اولویت ارزشی پسران عبارت اند از: زندگی مرفه و ثروت و امنیت ملی. ارزش های فرامادی و مادی به ترتیب اولویت های ارزشی پدران و پسران را تشکیل می داد. نتایج پژوهش نشان داد که در زمینه ی ارزش های اقتصادی و سیاسی و اجتماعی بین پدران و فرزندان آنها تفاوت عمیق و در ارزش های علمی و مذهبی تفاوت سطحی وجود داشت و در ارزش های زیبایی شناختی تفاوتی وجود ندارد. در نتیجه می توان تفاوت را در اغلب ارزش های فرزندان با والدین آنها مشاهده کرد.
عباسی اسفجیر و همکاران (۱۳۹۲)	شکاف نسلی در ارزش ها: بررسی مقایسه ی جوانان و سالمندان	پیمایشی توصیفی و تطبیقی	با هدف تعیین میزان شکاف موجود بین ارزش های جوانان و سالمندان شهر بابل صورت گرفت، گزارش کردند که دو گروه سنی از نظر ارزش های فردی تفاوت معناداری با هم داشته اند البته قابل ذکر است که در تمامی موارد مطرح شده جوانان و سالمندان اهمیت موضوع را اذعان داشته اند اما میزان اهمیت و اولویت بندی آنها متفاوت بوده است.

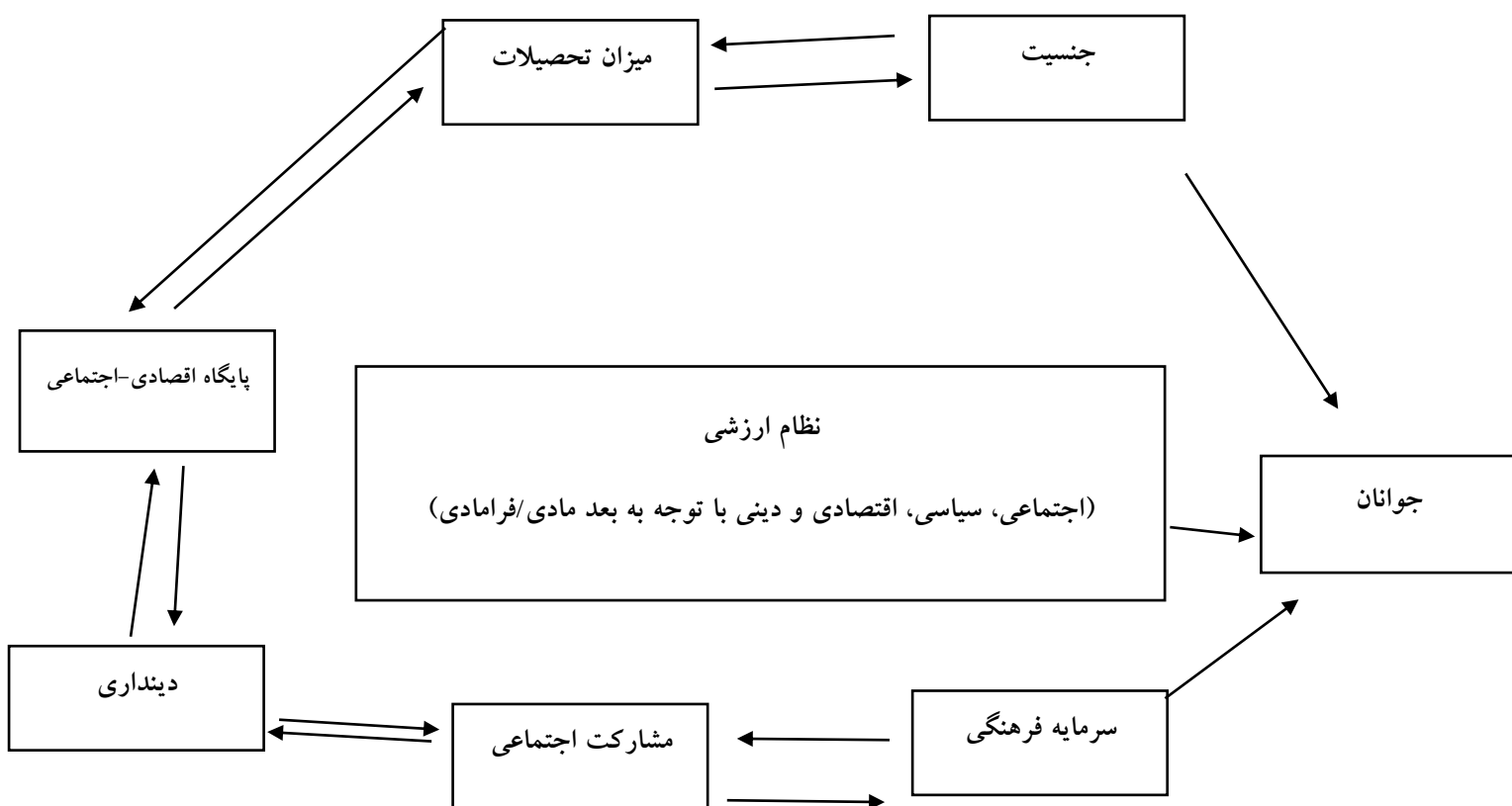
زارع شاه آبادی و ترکان (۱۳۹۴)	بررسی رابطه‌ی احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی جوانان (مطالعه موردی درباره دانشجویان دانشگاه یزد)	پیمایشی / توصیفی و همبستگی	با هدف شناخت اولویت‌های ارزشی دانشجویان و ارتباط متقابل آنها با احساس امنیت اجتماعی صورت گرفته است، یافته‌ها نشان دادند که دانشجویان اولویت‌های ارزشی مادی گرایانه دارند و تفاوتی در میان اولویت‌های ارزشی مادی و فرامادی بر حسب متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنس، رشته تحصیلی، وضعیت تاهل و پایگاه اقتصادی-اجتماعی) مشاهده نشد. احساس امنیت اجتماعی نیز با متغیر ارزش‌های مادی همبستگی معکوس و معنادار دارد و با متغیرهای ارزش‌های فرامادی همبستگی مثبت و معنادار دارد.
مام علی و کبیری (۱۳۹۴)	تحلیل تطبیقی جهت‌گیری ارزشی مادی و فرامادی در بین شهروندان اشنویه با تأکید بر تفاوت نسلی	پیمایش / توصیفی و تطبیقی	محققان به این نتیجه رسیده‌اند که بین میزان دین‌داری و جهت‌گیری ارزشی دو نسل « نسل اول والد و نسل دوم فرزند پسر» تفاوت وجود ندارد، از لحاظ سرمایه فرهنگی نیز تفاوت بین نسلی وجود ندارد، استفاده و تأثیرپذیری از رسانه‌های جمعی باعث تفاوت بین نسلی می‌شود. جهت‌گیری ارزشی دو نسل از لحاظ شیوه-های تربیتی نیز تفاوت دارد، براساس میزان احساس امنیت جهت‌گیری ارزشی دو نسل با هم متفاوت می‌باشد و همچنین براساس پایگاه اقتصادی - اجتماعی جهت‌گیری ارزشی دو نسل متفاوت می‌باشد.
ادهمی و همکاران (۱۳۹۶)	بررسی ترجیحات ارزشی بین نسلی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در شهر سنندج	پیمایشی و توصیفی و همبستگی	چارچوب نظری آن با الهام از دیدگاه دورکیم، مرتن، گیدنز، بوردیو، اینگلهارت و شوارتز تنظیم و نتیجه می‌گیرند که میزان ترجیحات ارزشی افراد جوان و میانسال تفاوت معناداری با هم ندارد، اما میزان ترجیحات ارزشی افراد جوان و پیر و افراد میانسال و پیر بایکدیگر تفاوت معناداری دارد. همچنین بین متغیرهای سرمایه اجتماعی و دینداری با ترجیحات ارزشی در دو نسل جوان و میانسال و بین متغیرهای سرمایه فرهنگی و ترجیحات ارزشی در نسل جوان و میانسال استفاده از رسانه‌های جمعی و ترجیحات ارزشی در دو نسل جوان و پیر همبستگی معناداری وجود دارد، اما همبستگی بین سرمایه اقتصادی و ترجیحات ارزشی در بین تمام نسل‌ها معنادار نمی‌باشد.
کریمیان و همکاران (۱۳۹۷)	مطالعه‌ی گفتمان دانش آموزی و ارتباط آن با نظام ارزش‌های حاکم بر جامعه	توصیفی و تحلیلی - پیمایشی	با تأکید بر مطالعه‌ی نظام ارزشی حاکم بر دانش آموزان دوره‌ی متوسطه و دبیران آنها در شهرستان بوکان در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ بیان می‌کنند که بین دو گروه در ارزش‌های مادی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد؛ درحالی که بین دو گروه در ارزش‌های فرامادی، جمع‌گرایی و فردگرایی، دینی و سنتی، ارزش‌های مربوط به تحصیلات و علم و خانواده تفاوت معنی‌دار وجود دارد و نتایج پژوهش در هر دو حوزه‌ی گفتمان، گسست را نشان می‌دهد.
رازقی نصرآباد و فلاح نژاد (۱۳۹۷)	بررسی تفاوت‌های نسلی ارزش‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن: مورد مطالعه شهر قدیم هشنگرد	توصیفی و همبستگی و پیمایشی	با هدف بررسی تغییرات نسلی ارزش‌های اجتماعی و تحلیل عوامل مؤثر بر آن انجام گرفت به این نتیجه رسیدند تفاوت آماری معنی‌دار در ابعاد مختلف نظام ارزشی نسل‌های مختلف وجود دارد و گرایش نسل جوان به ارزش‌های سنتی کاهش یافته است، با این حال این تفاوت‌ها به قدری نیست که بتوان آن را به تضاد ارزش‌های نسلی تعبیر کرد. حتی نمی‌توان طبق اینگلهارت طبقه‌بندی از مادی و فرامادی ارائه داد. در واقع نسل جوان ترکیبی از ارزش‌های سنتی و مدرن و یا تلفیقی مادی - فرامادی دارد. دو متغیر ارتباطات و نوع رسانه تأثیر معنی‌داری بر ارزش‌های اجتماعی نسل جوان دارد. در نسل میانسال ارزش‌های اجتماعی تحت تأثیر سه متغیر رضایت از زندگی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و نوع رسانه است و در نسل بزرگسال، ارزش‌های اجتماعی تحت تأثیر رضایت از زندگی است.
مجیما و سویج (۲۰۰۷)	بررسی تغییرات قابل پیش بینی از ارزش‌های مادی به فرامادی در بریتانیا با استفاده از اطلاعات سال-های ۱۹۸۱، ۱۹۹۰ و ۱۹۹۹	توصیفی، تطبیقی و ثانویه	نتایج پژوهش نشان داد که ارزش‌های فرهنگی پیچیده‌اند و به آسانی به دو قسم ارزش‌های مادی و فرامادی خلاصه نمی‌گردند. در این پژوهش از لحاظ سیاسی، ماهیت معنی‌دار حالت‌ها را با تمایز میان ارزش‌های آزادی خواهان و سلطه جویان و میان شهروندان مطیع و شورش‌گر شناسایی می‌کند و تغییرات عمده‌ای میان ۱۹۸۱ و ۱۹۹۹ وجود دارد، به طوری که افراد جوان به تدریج در حال دور شدن از ارزش‌های فرامادی هستند.
بهادور و دواندر (۲۰۰۷)	مطالعه رابطه بین ساختار خانواده و ارزش‌های خانوادگی	توصیفی، همبستگی و پیمایشی	محققان دریافته‌اند که ساختار خانواده هیچ گونه تأثیری روی ارزش‌های اجتماعی والدین و فرزندان در خانواده ندارد. همچنین هیچ گونه تفاوت معناداری بین ارزش‌های والدین و فرزندان در خانواده‌های پیوسته و مشترک وجود ندارد و بین

ارزش‌های اجتماعی والدین و فرزندان در خانواده‌های هسته‌ای تفاوت معناداری مشاهده نشد.			
محققان به این نتیجه دست یافتند که جوانان مذکر ۱۸ تا ۲۲ ساله گرایش دارند در امور ارزشی بزرگسال خود مشارکت کنند. این در حالی است که این گرایش در میان جوانان دختر به دو بخش نقش‌های جنسیتی و غیر جنسیتی تقسیم می‌شود و نشانگر شکاف نگرشی بین دختران جوان و بزرگسالان در مورد نقش‌های اجتماعی است.	پیمایشی توصیفی و همبستگی	شکاف ارزشی در حوزه‌ی نگرش به نقش‌های جنسیتی	پارکز و رابرتسون (۲۰۰۸)
نتایج این مطالعه، با استفاده از نتایج دو مطالعه‌ی متفاوت که درباره ارزش‌های فرهنگی (مانند مذهب اسلام، کمک متقابل، آداب و رسوم، خویشاوندی و جامعه روستایی) و مدرنیزاسیون (داشتن تحصیلات، پول، ماشین و پزشک بودن) که یکی در سال ۱۹۶۹ و دیگری در سال ۲۰۰۶ در کلاتان ^۴ انجام شده است، به دست آمده است. نتایج حاکی از تسلط اسلام در نظام ارزشی و مفهومی همه‌ی کلاتانیایی‌هاست. همچنین شاهد کاهش اهمیت دیگر ارزش‌های فرهنگی در طی این سال‌ها بوده و درباره مدرنیزاسیون، پزشک بودن به عنوان اولویت اول در مطالعه‌ی اول، به تحصیلات در مطالعه‌ی دوم تغییر کرده است.	توصیفی و بین نسلی (پانلی)	ارزش‌ها و تغییر در یک نسل: در کلاتان مالزی	ری بک و دو مانک (۲۰۱۰)
نتایج بیانگر آن است که کیفیت انتقال در شرق آلمان بهتر از غرب است و بیشتر ارزش‌های اقتصادی اجتماعی انتقال می‌یابد تا ارزش‌های عاطفی.	توصیفی و بین نسلی (پانلی)	کیفیت روابط انتقال بین نسلی والدین به فرزندان در آلمان	هانک، سالزبورگر و سیلورستین (۲۰۱۷)
طی دو دهه و نیم در کشورهای اروپایی، امریکایی، آسیایی و آفریقای جنوبی به این نتایج دست یافت: ۱- خیزش فرامادی گرایی به تنهایی که جنبه‌ای از فراگرد گسترده دگرگونی فرهنگی می‌باشد که به گرایش‌های مذهبی، نقش‌های جنسیتی، هنجارهای جنسی و هنجارهای فرهنگی جوامع صنعتی شکل نوینی داده است. ۲- اولویت‌های ارزشی مردم غرب از تأکید بر ارزش‌های مادی به تأکید بر ارزش‌های فرامادی (نظیر معنا و هدف زندگی و...) تحول می‌یابد. ۳- در میان گروه‌های بزرگتر، شمار مادیون به فرامادیون کاهش می‌یابد. در میان گروه‌های سنی بزرگتر شمار مادیون به نسبت ۱۲ به ۱ بیشتر است. در میان گروه‌های سنی جوان‌تر این نسبت به طور قابل ملاحظه‌ای تغییر می‌کند. فرامادیون تقریباً با مادیون برابر هستند. ۴- تفاوت‌های اساسی بین ارزش‌های گروه‌های سنی مختلف وجود دارد و همان طور که پیش‌بینی می‌شد گروه‌های سنی جوان‌تر قویاً کمتر از گروه‌های سنی بزرگتر مادی هستند. نتایج تحلیل حاکی از این است که جایگزینی جمعیت اثر بارزی بر دگرگونی ارزش‌ها دارد و تحولات ارزشی بیشتر بازتاب دگرگونی نسل‌هاست تا انعکاس آثار سالخوردگی	توصیفی و پیمایشی / مقطعی	پیمایش‌های جهانی در ارتباط با ارزش‌های مادی و فرامادی	رونالد اینگلهارت

⁴ Kelantan

مدل نظری تحقیق

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی این است که جوانان دارای نظام ارزشی جوانان متفاوت می‌باشند.
فرضیه‌های فرعی:

- نظام ارزشی بر حسب جنسیت متفاوت می‌باشد.
- نظام ارزشی بر حسب میزان تحصیلات متفاوت می‌باشد.
- نظام ارزشی بر حسب دینداری متفاوت می‌باشد.
- نظام ارزشی بر حسب سرمایه فرهنگی متفاوت می‌باشد.
- نظام ارزشی بر حسب مشارکت اجتماعی متفاوت می‌باشد.

روشن‌شناسی

تعریف مفاهیم و مقیاس‌سازی

ارزش: برای تعریف ارزش‌ها، همانند بسیاری از مفاهیم دیگر علوم اجتماعی توافق کاملی وجود ندارد؛ هر چند می‌توان عناصر مشترکی در این تعاریف بازایی کرد. در این تحقیق سعی شد مفهوم ارزش را به صورت مجموعه و نظامی از ارزش‌ها مطرح و در حقیقت تحت عنوان "نظام ارزش" و با عنایت به بافت ارزشی جامعه مورد مطالعه عملیاتی و به واقعیت نزدیک کرد که طی آن نظام ارزشی مشتمل بر ۴ بعد ارزش‌های اجتماعی، اقتصادی، دینی و سیاسی شد. برای شاخص‌سازی از طیف لیکرت و پرسش‌ها به صورت ۵ حالت تنظیم شد. برای هر ۴ بعد در مجموع ۳۴ گویه طراحی شد که در سطح ترتیبی و در قالب جدول زیر همراه با میزان ضریب همبستگی گویه‌ها (الفای

کرونباخ) قابل قبول آورده می شوند:

جدول ۳- ابعاد متغیر نظام ارزشی و مقدار آلفا کرونباخ

ردیف	ارزش های اجتماعی	آلفا کرونباخ
۱	تمایل به فعالیت در مؤسسات عام المنفعه.	۰/۷۳۰
۲	توافق با سیاست های دولت در زمینه رفاه اجتماعی.	۰/۷۷۸
۳	پایبندی به اصول انسانی و نوع دوستی.	۰/۷۵۲
۴	پایبندی به رعایت حقوق اجتماعی افراد.	۰/۷۱۷
۵	انسان باید در روابط با دیگران انصاف را رعایت کند.	۰/۷۲۹
۶	تمایل به تأسیس مرکز نگهداری کودکان معلول	۰/۶۸۶
۷	همیشه به قوانین احترام می گذارم و پایبند به هنجارها هستم.	۰/۷۰۱
۸	سعی می کنم تا حد توان احترام بزرگترها را حفظ کنم.	۰/۷۲۸
	ارزش های دینداری	
۹	لزوم گرایش به معنویت در دنیای مدرن	۰/۸۹۹
۱۰	پایبندی به فرایض دینی	۰/۸۷۳
۱۱	موافقت با ترویج دین در رسانه ها	۰/۸۷۶
۱۲	دخیل دانستن خداوند در آفرینش	۰/۸۷۴
۱۳	ضرورت اعتقادات مذهبی برای همسر	۰/۸۶۸
۱۴	تمایل به تحصیلات حوزوی	۰/۸۹۸
۱۵	علاقمندی به زیارت اماکن مقدس	۰/۸۶۰
۱۶	علاقمند به مطالعه کتب آسمانی	۰/۸۶۳
	ارزش های اقتصادی	
۱۷	اولویت توسعه اقتصادی در برنامه ریزی های دولت	۰/۸۲۹
۱۸	حقوق بالا ملاک انتخاب شغل	۰/۸۲۳
۱۹	کسب اعتبار به دلیل معاشرت با افراد پول دار	۰/۷۷۹
۲۰	حلال مشکلات بودن پول	۰/۸۲۰
۲۱	کم رنگ شدن ارزش های اخلاقی با پول دار شدن	۰/۸۰۳
۲۲	دردسرساز شدن دوستی با افراد بی پول	۰/۸۱۴
۲۳	فکر می کنم پول مهمترین محرکه فرد در فعالیت های تولیدی و اقتصادی است	۰/۸۰۸
۲۴	کسب ثروت در زندگی برای من در الویت اول است	۰/۷۷۳
۲۵	پول در آوردن برای من مهم نیست بلکه مهم آن است که کاری انجام دهم که دوست دارم.	۰/۸۵۱
۲۶	انسان نباید برای پول در آوردن هیچ فرصتی را به هر قیمتی از دست بدهد.	۰/۷۸۶
	ارزش های سیاسی	
۲۷	علاقه مندی به پیگیری تحولات سیاسی	۰/۸۳۳
۲۸	اعتقاد به آلوده بودن دنیای سیاست	۰/۸۵۲
۲۹	اعتقاد به وارد شدن به جناح بندی ها برای کسب اعتبار	۰/۸۴۰
۳۰	تمایل به کمک مالی به نامزدهای انتخاباتی	۰/۸۳۷
۳۱	تمایل به نامزدی در انتخابات مجلس	۰/۸۲۱
۳۲	تمایل به کسب پست های دولتی	۰/۸۲۱
۳۳	تمایل به عضویت و فعالیت در احزاب	۰/۸۲۲
۳۴	تمایل به زدو بندهای سیاسی در راستای	۰/۸۳۳

نوع تحقیق، جامعه و جمعیت نمونه

رویکرد تحقیق حاضر قیاسی- کمی است که با روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. جامعه آماری جوانان ۱۸-۳۵ ساله شهرستان دشت آزادگان بود که برابر با ۲۵۴۰۷ نفر بودند. انتخاب نمونه‌ها با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی چند مرحله‌ای صورت گرفته و با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۹۰ نفر که به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. هدف این پژوهش کاربردی، مقطعی، واحد مشاهده فرد و واحد تحلیل نظام ارزشی می باشد. در تجزیه و تحلیل داده ها در سطح توصیفی از جداول یک بعدی و شاخص های مرکزی مانند میانگین، میانه و مد، و در سطح استنباطی یا تبیینی از جداول دو بعدی و آزمون های کای اسکوتر و برای تحلیل چندمتغیری از جداول سه بعدی، تحلیل رگرسیون و معادلات ساختاری (PLS) استفاده شده است.

نتایج توصیفی

ویژگی های دموگرافیک پاسخگویان

داده های حاصل از بررسی ویژگی های دموگرافیک جمعیت مورد مطالعه در قالب جدول زیر آورده می شود:

جدول ۴- مشخصات دموگرافیک جمعیت نمونه

توزیع فراوانی ها	
جنسیت	۸۹ نفر (۴۶/۸) مرد، ۱۰۱ نفر (۵۳/۲)
تحصیلات	۲ نفر (۱/۱) بی سواد، ۱۳ نفر (۶/۸) راهنمایی و کمتر، ۴۵ نفر (۲۳/۷) دیپلم، ۴۰ نفر (۲۱/۱) لیسانس به بالا.
تاهل	۹۴ نفر (۴۹/۵) مجرد، ۹۶ نفر (۵۰/۵) متاهل.
گروه سنی	گروه سنی ۱۸-۲۵ (۷۰ نفر)، گروه سنی ۲۶-۳۰ (۷۹ نفر)، گروه سنی ۳۱-۳۵ (۲۱/۶)

رتبه بندی نمره پاسخگویان در زمینه متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

در خصوص متغیرهای مستقل می توان گفت که در مجموع پاسخگویان در ارتباط با تعلقات نظام ارزشی اجتماعی از میانگین نسبتاً بالایی (۴/۱۴) در زندگی خود برخوردارند. همچنین میزان دینداری (میانگین ۳/۷۳) نشان می دهد که پاسخگویان قشر جوان از میزان دینداری بالایی برخوردارند. همچنین میانگین نمره پاسخگویان در زمینه ارزش اقتصادی و ارزش سیاسی بالا و نشان دهنده اهمیت بالای این ارزش ها نزد جوانان می باشد.

جدول ۵- رتبه بندی نمره پاسخگویان در زمینه متغیرهای مستقل

متغیرهای تحقیق	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی مخالفم	تا حدودی موافقم	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین از ۵	انحراف معیار
نظام ارزشی اجتماعی	۴/۷۲	۴/۱۵	۴/۹۳	۱۲/۰۵	۲۳/۱۱	۵۱/۰۴	۴/۱۴	۱/۱۱
دینداری	۶/۹	۴/۸۶	۵/۵۸	۱۵/۷۲	۲۴/۱۵	۴۲/۷۹	۳/۷۳	۱/۲۸
ارزش اقتصادی	۱۵/۰۶	۸/۸۹	۱۱/۲۱	۱۵/۳۱	۱۵/۸۹	۳۳/۶۴	۳/۰۹	۱/۵۱
ارزش سیاسی	۳۱/۹۴	۱۲/۸۵	۹/۹۱	۸/۸۷	۱۳/۵۱	۲۲/۹۲	۲/۳۳	۱/۷۹

براساس جدول شماره ۵ میانگین نمره پاسخگویان در زمینه مشارکت مذهبی (۳/۱۶) است که نشان دهنده مشارکت متوسط در زمینه مسائل مذهبی می باشد. همچنین یافته‌ها نشان می دهد که مشارکت فرهنگی-اجتماعی نسبتاً پایین (میانگین ۲/۸۳) است. همچنین تقریباً مشارکت اقتصادی و سیاسی متوسطی دارند. نمره پاسخگویان در زمینه سرمایه فرهنگی نشان دهنده‌ی میانگین (۳/۰۶) می باشد.

جدول ۶- رتبه بندی نمره پاسخگویان در زمینه متغیرهای مستقل

متغیرهای تحقیق	اصلاً	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	میانگین از ۵	انحراف معیار
مشارکت مذهبی	۱۳/۷۶	۱۶/۰۶	۲۵/۷۶	۲۸/۵۴	۱۵/۸۸	۳/۱۶	۱/۲۱
مشارکت فرهنگی - اجتماعی	۲۴/۲۳	۱۹/۵۳	۲۰/۶۶	۱۹/۶۶	۱۵/۹۲	۲/۸۳	۱/۳۶
مشارکت اقتصادی	۱۲/۱۸	۱۰/۱۰	۱۵/۶۱	۲۲/۱۳	۳۹/۹۸	۳/۱۷	۱/۳۱
مشارکت سیاسی	۲۷/۲۱	۱۳/۸۸	۱۳/۶۷	۱۹/۰۷	۲۵/۹۱	۳/۰۲	۱/۴۳
سرمایه فرهنگی	۱۶/۸۵	۲۰/۳۲	۲۰/۴۶	۲۳/۹۶	۱۸/۴۱	۳/۰۶	۱/۲۹

نتایج در ارتباط با ابعاد متغیر وابسته حاکی از آن است که تقریباً هر دو بعد نظام ارزشی از میانگین مشابه نزدیک به هم برخوردار هستند. میانگین نظام ارزشی مادی و فرامادی به ترتیب برابر با ۳/۱۳ و ۳/۴۷ می باشد. در مجموع میانگین نمره پاسخگویان در زمینه نظام ارزشی فرامادی نسبتاً بالا است که نشان دهنده اهمیت بالای این دسته ارزش‌ها در زندگی اجتماعی می باشد.

جدول ۷- رتبه بندی نمره پاسخگویان در زمینه متغیر وابسته تحقیق

متغیرهای تحقیق	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی مخالفم	تا حدودی موافقم	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین از ۵	انحراف معیار
نظام ارزشی مادی	۱۷/۱	۸/۱	۷/۹	۱۳/۵	۱۹	۳۴/۴	۳/۱۳	۱/۵۷
نظام ارزشی فرامادی	۱۰/۶	۷/۱	۸/۳	۱۳/۷	۱۹/۴	۴۰/۹	۳/۴۷	۱/۳۵

آزمون آماری فرضیه‌های تحقیق

فرضیه: نوع نظام ارزشی جوانان متفاوت می باشد.

بررسی‌های آماری نشان می دهد که نوع نظام ارزشی مادی و فرامادی به ترتیب در بین گروه آماری با میانگین ۵۵/۹۷ و ۵۱/۹۷ می - باشد. یافته‌های بدست آمده حاکی از آن است که آماره t برابر با $t = ۰/۹۹۶$ و سطح معناداری حاصل ۰/۳۲۰. نامطلوب می باشد. لذا فرضیه تحقیق مبنی بر متفاوت بودن نوع نظام ارزشی جوانان تأیید نمی شود.

جدول ۸- نوع نظام ارزشی مادی / فرامادی

آزمون آماری	خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	مادی
$t = ۰/۹۹۶$ $df = ۳۷۸$ $sig = ۰/۳۲۰$	۰/۸۴۱	۱۱/۵۹	۵۵/۹۷	۵۵/۹۷

فرامادی	۵۴/۸۰	۵۱/۹۷	۷/۷۲	۰/۵۶۰	$t = -۲/۱۹$ $sig = ۰/۰۲۹$
---------	-------	-------	------	-------	------------------------------

فرضیه: نوع نظام ارزشی بر حسب جنسیت متفاوت می‌باشد.

بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که نوع نظام ارزشی مادی در بین گروه آماری مردان با میانگین ۵۶/۹۱ از نمره گروه آماری زنان با میانگین ۵۳/۷۳ بیشتر می‌باشد. یافته‌های بدست آمده حاکی از آن است که آماره t برابر با $t = ۲/۷۲۳$ و سطح معناداری حاصل ($sig = ۰/۰۰۷$) مطلوب می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که از لحاظ نوع نظام ارزشی مادی بین مردان و زنان تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول ۹- نظام ارزشی بر حسب جنسیت.

آزمون آماری	خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	مقادیر نظام ارزشی و گروه	
				مرد	زنان
$t = ۲/۷۲۳$ $df = ۳۷۸$ $sig = ۰/۰۰۷$	۰/۸۳۲	۱۱/۷۰	۵۶/۹۱	مرد	مادی
	۰/۸۱۹	۱۱/۰۵	۵۳/۷۳	زن	
$t = ۲/۶۵۲$ $sig = ۰/۰۰۸$	۰/۵۳۵	۷/۵۲	۵۱/۸۱	مرد	فرامادی
	۰/۵۶۶	۷/۶۴	۵۳/۷۵	زن	

همچنین بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که نوع نظام ارزشی فرامادی در بین گروه آماری مردان با میانگین ۵۱/۸۱ از نمره گروه آماری زنان با میانگین ۵۳/۷۵ بیشتر می‌باشد. یافته‌های بدست آمده حاکی از آن است که آماره t برابر با $t = ۲/۶۵۲$ و سطح معناداری حاصل ($sig = ۰/۰۰۸$) مطلوب می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که از لحاظ نوع نظام ارزشی فرامادی بین مردان و زنان تفاوت معنادار وجود دارد و فرضیه تحقیق مبنی بر متفاوت بودن نوع نظام ارزشی فرامادی بر حسب جنسیت تأیید می‌شود.

فرضیه: بین نوع نظام ارزشی (مادی/فرامادی) و دینداری رابطه معناداری وجود دارد.

پیش فرض ما وجود رابطه معنادار و منفی بین نوع نظام ارزشی و دینداری است. بدین معنا که هرچه افراد از پایبندی مذهبی بالاتری برخوردار باشند گرایش کمتری به ارزش‌های مادی گرایانه داشته و در مقابل تمایل به ارزش‌های فرامادی دارند. مقدار ضریب همبستگی پیرسون $r = -۰/۳۷۹$ و سطح معناداری $p < ۰/۰۰۰$ می‌باشد. مقادیر مذکور بیانگر این مطلب است که فرضیه محقق، مبنی بر وجود رابطه معنی‌دار و معکوس بین دو متغیر نوع نظام ارزشی مادی و دینداری در سطح ۱ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۱۰- نوع نظام ارزشی مادی و دینداری

دینداری		نوع نظام ارزشی
سطح معناداری	ضریب همبستگی پیرسون	
۰/۰۰۰	$-۰/۳۷۹^{**}$	مادی
۰/۰۰۰	$۰/۵۲۸^{**}$	فرامادی

Sig 0.01** Sig 0.05*

همچنین نتایج حاکی از این است که هرچه افراد از پایبندی مذهبی بالاتری برخوردار باشند گرایش بیشتری به ارزش‌های فرامادی دارند. مقدار ضریب همبستگی پیرسون $r = ۰/۵۲۸$ و سطح معناداری $p < ۰/۰۰۰$ می‌باشد. مقادیر مذکور بیانگر این مطلب است که فرضیه محقق، مبنی بر وجود رابطه معنی‌دار و مثبت بین دو متغیر نوع نظام ارزشی فرامادی و دینداری در سطح ۱ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه: بین نوع نظام ارزشی (مادی/فرامادی) و مشارکت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

پیش فرض ما وجود رابطه معنادار و مثبت بین نوع نظام ارزشی و مشارکت اجتماعی است. بدین معنا که هرچه افراد از مشارکت اجتماعی بالاتری برخوردار باشند گرایش کمتری به ارزش‌های مادی داشته و در مقابل به ارزش‌های فرامادی تمایل دارند. مقدار ضریب همبستگی پیرسون $r = -۰/۴۹۶$ و سطح معناداری $p < ۰/۰۰۰$ می‌باشد. مقادیر مذکور بیانگر این مطلب است که فرضیه محقق، مبنی بر وجود رابطه معنی‌دار و منفی بین دو متغیر نوع نظام ارزشی مادی و مشارکت اجتماعی در سطح ۱ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۱۱- نظام ارزشی مادی و مشارکت اجتماعی

مشارکت اجتماعی		نوع نظام ارزشی
سطح معناداری	ضریب همبستگی پیرسون	
۰/۰۰۰	۰/۴۹۶**	مادی
۰/۰۰۰	۰/۴۷۱**	فرامادی

Sig 0.01** Sig 0.05*

همچنین نتایج حاکی از وجود رابطه معنادار و مثبت بین نوع نظام ارزشی فرامادی و مشارکت اجتماعی است. بدین معنا که هرچه افراد از مشارکت اجتماعی بالاتری برخوردار باشند گرایش بیشتری به ارزش‌های فرامادی دارند. مقدار ضریب همبستگی پیرسون $r = 0/471$ و سطح معناداری $0/000$ می‌باشد.

تحلیل رگرسیون چند متغیره

برای تبیین دقیق‌تر متغیرها از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. در این روش به منظور بررسی متغیرها از روش گام به گام^۵ استفاده شده است. از مجموع متغیرهای وارد شده، متغیرهای ارزش سیاسی، دینداری، ارزش اقتصادی، نوع نظام ارزشی اجتماعی، مشارکت فرهنگی - اجتماعی و سرمایه فرهنگی در مدل معنادار شده و توانسته‌اند $0/599$ درصد از متغیر وابسته را تبیین کنند.

جدول ۱۲ - خلاصه مدل رگرسیون

مدل (Model)	ضریب همبستگی (R)	مربع ضریب همبستگی (R Square)	ضریب تعیین تعدیل یافته (Adjusted R Square)	خطای استاندارد برآورد (Std. Error of the Estimate)
۶	۰/۶۷۴	۰/۵۹۹	۰/۵۹۱	۰/۸۰۵

جدول ۱۳ - ضرایب رگرسیون و تبیین نوع نظام ارزشی بر اساس متغیرهای مستقل

Method=Stepwise					ضرایب استاندارد و غیراستاندارد				
Sig	F	R ² adj.	R ²	R	Sig	T	Beta	b	متغیرهای داخل معادله
۰/۰۰۰	۱۲۷	۰/۵۹۱	۰/۵۹۹	۰/۶۷۴	۰/۰۰۰	۸۸/۷۶۶	۰/۵۰۴	۰/۵۰۴	ارزش سیاسی
	۷۸۵۷				۰/۰۰۰	۶۷/۱۴۲	۰/۵۲۳	۰/۵۲۳	دینداری
					۰/۰۰۰	۸۵/۷۹۲	۰/۴۹۴	۰/۴۹۴	ارزش اقتصادی
					۰/۰۰۰	۳۹/۲۸۰	۰/۳۶۳	۰/۳۶۳	نظام ارزشی اجتماعی
					۰/۰۰۸	-۲/۶۵۱	-۰/۰۲۱	-۰/۰۲۱	مشارکت اجتماعی فرهنگی
					۰/۰۳۴	-۲/۱۳۱	-۰/۰۱۵	-۰/۰۱۵	سرمایه فرهنگی

بررسی و آزمون مدل ساختاری عوامل موثر بر نظام ارزشی

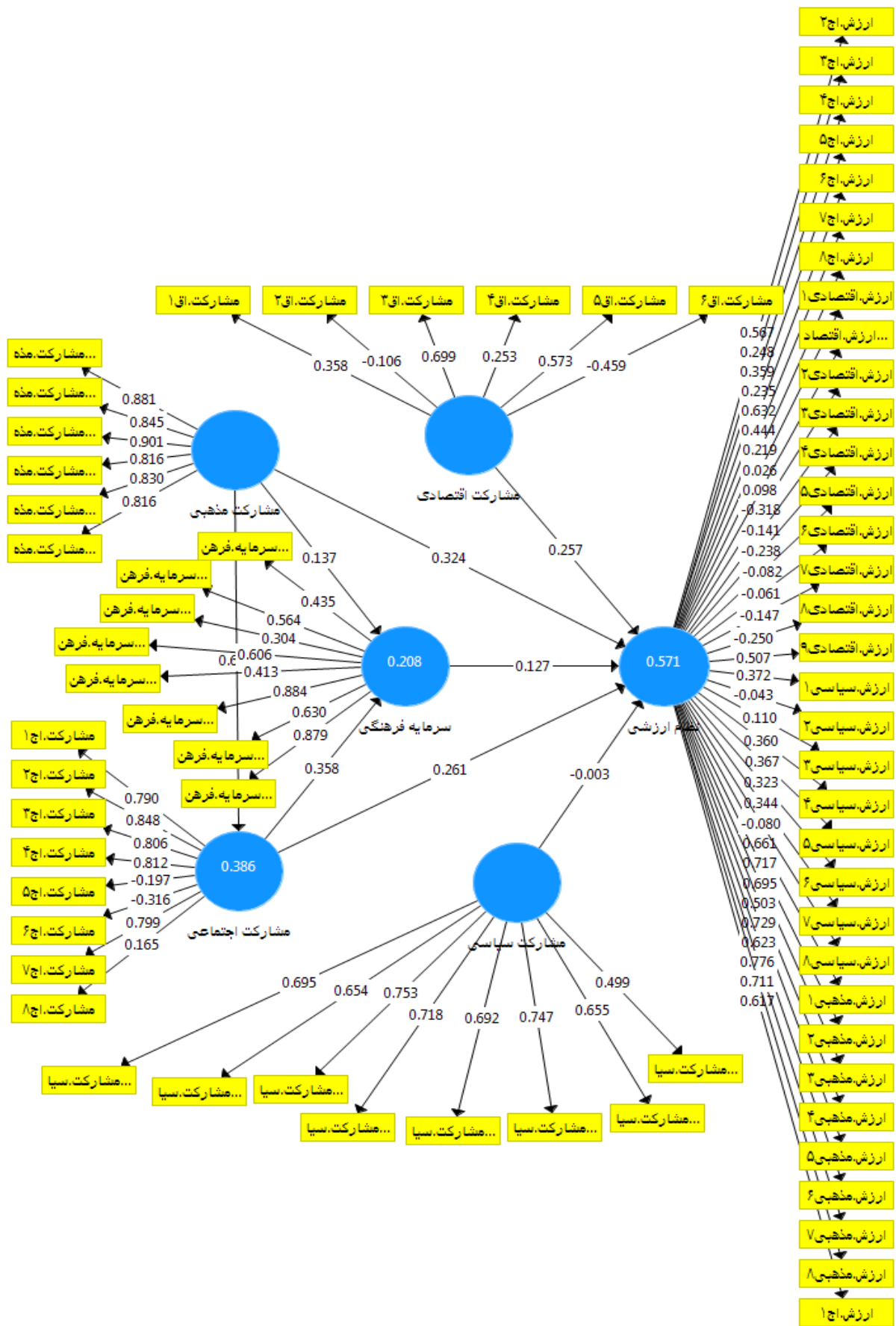
در ادامه به بررسی آزمون الگوی ساختاری و بررسی ضرایب مسیر (Beta) رگرسیون یک متغیر بر دیگری پرداخته و همچنین در قالب ماتریس همبستگی اثرات مستقیم، غیرمستقیم و اثرات کل در جدول آورده می‌شود. چنانچه زبانه مدل و پیکان مجموع مسیرها نشان می‌دهد $0/57$ از تغییرات نظام ارزشی توسط متغیرهای تحقیق تبیین شده است و در بین مسیرها، متغیر مشارکت مذهبی از بیشترین تأثیر برخوردار بوده است. چنانچه نتایج جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد، میزان تأثیر متغیر سرمایه فرهنگی $0/20$ و تأثیر متغیر مشارکت اجتماعی $0/38$ است. همچنین نتایج جدول در ارتباط با اندازه اثر متغیر برون زا بر روی متغیر درون زا، حاکی از اندازه اثر متغیر سرمایه فرهنگی $0/28$ ، مشارکت اجتماعی $0/8$ و متغیر مشارکت دینی $0/12$ است که با توجه به اینکه همه از $0/2$ بیشتر هستند، از سهم نسبی مطلوبی برخوردار می‌باشند.

⁵ Stepwise

جدول ۱۴- وضعیت ضریب تعیین R^2 و اندازه اثر F^2

اندازه اثر F^2					ضریب تعیین R^2		متغیرها
مشارکت دینی	مشارکت اجتماعی	سرمایه فرهنگی	نظام ارزشی		ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل یافته	
.۰۱			.۲۸	سرمایه فرهنگی			ضرایب
		.۱۰	.۰۸	مشارکت اجتماعی	.۲۰۰	.۲۰۸	سرمایه فرهنگی
					.۳۸۲	.۳۸۶	مشارکت اجتماعی
	.۶۲		.۱۲	مشارکت دینی	.۵۵۹	.۵۷۱	نظام ارزشی

مدل شماره ۲. الگوی مدل ساختاری

جدول ۱۵- معناداری ضرایب مسیر

ضرایب مسیر	Original Sample (O)	Sample Mean (M)	Standard Deviation (STDEV)	T Statistics (OSTDEV)	P Values
سرمایه فرهنگی -> نظام ارزشی	0.127	0.124	0.055	2.286	0.023
مشارکت اجتماعی -> نظام ارزشی	0.261	0.252	0.071	3.699	0.000
مشارکت سیاسی -> نظام ارزشی	-0.003	0.029	0.114	0.025	0.980
مشارکت اقتصادی -> نظام ارزشی	0.257	0.265	0.078	3.295	0.001
مشارکت مذهبی -> نظام ارزشی	0.324	0.309	0.089	3.617	0.000

با مشاهده P Value هر یک از متغیرها، چنانچه سطح اطمینان ۹۵ درصد را در نظر داشته بگیریم، مقادیر آزمون t بایستی از ۱/۹۶ بیشتر باشد تا بتوان فرضیات پژوهش را تایید کرد. در اینجا کلیت ارزش ها را به صورت نظام ارزشی (اعم از مادی و غیرمادی) تنظیم کرده و رابطه کلی نظام ارزشی را در ارتباط با متغیرهای مستقل مورد سنجش قرار داده ایم. بنابراین بررسی صورت گرفته نشان می دهد که ضریب تاثیر تمام فرضیه ها بجز مشارکت سیاسی بر نظام ارزشی در حد بالا و مثبت بوده و فرضیه ها تایید می شود.

بحث و نتیجه گیری

مطالعه کنونی در پرتو تحولات و تغییرات فرهنگی جامعه ایران، با استفاده از رویکردهای نظری جامعه شناختی به دنبال مطالعه تحول و شناخت نظام ارزش ها در بین گروه جوانان می باشد. سعی شد توامان از مباحث تلفیقی عاملیت و ساختار در شکل گیری نظام ارزش ها استفاده شود. نظریاتی که بر عاملیت تاکید دارند بر نقش تاویل گری و کنشگری آزاد انسانها در شکل گیری نظام ارزش های افراد تکیه می کنند، در مقابل دیدگاه هایی که رویکرد ساختاری دارند معتقدند نظام ارزشی انسان ها عمدتاً تحت تاثیر عوامل ساختاری و فرهنگی شکل می گیرد. نتایج نشان داد که پاسخگویان جوان در ارتباط با تعلقات نظام ارزشی اجتماعی از میانگین نسبتاً بالایی (۴/۱۴)، میزان دینداری گروه آماری (میانگین ۳/۷۳) نشان می دهد که در مجموع پاسخگویان از میزان دینداری بالایی برخوردارند. همچنین یافته ها نشان می دهد که مشارکت فرهنگی-اجتماعی (یا میانگین ۲/۸۳) داشته اند. نتایج این تحقیق نیز موید مشارکت سیاسی (میانگین ۳/۰۲) می باشد و در زمینه سرمایه فرهنگی نشان دهنده ی میانگین (۳/۰۶) می باشد. نتایج در ارتباط با ابعاد متغیر وابسته حاکی از آن است که تقریباً هر دو بعد نظام ارزشی از میانگین مشابه نزدیک به هم در بین قشر جوان برخوردار است. میانگین نظام ارزشی مادی در گروه جوان برابر با ۳/۱۳ می باشد. همچنین میانگین نمره پاسخگویان در زمینه نظام ارزشی فرامادی در قشر جوان برابر با ۳/۴۷ می باشد. یافته های پژوهش نشان داد که سن در تمایل به ارزش های مادی تاثیر نداشته و در مقابل در جهت گیری و گرایش به ارزش های فرامادی نقش دارد. این یافته موید نظریه اینگلهارت می باشد که در اثر تحولات اقتصادی و دوران پساجنگ تمایلات ارزشی بیشتر به سمت فرامادی بوده است و همچنین مشخص شد که زنان تمایل بیشتری به فرامادی داشته و مردان جهت گیری مادی گرایانه داشته اند. نتایج تحقیق رابطه معناداری بین میزان دینداری و مشارکت اجتماعی و نوع نظام ارزشی را نشان می دهد که طی آن افرادی که تمایلات و از میزان دینداری بیشتری برخوردار بوده اند، و همزمان از مشارکت اجتماعی وسیع تری نیز برخوردار بوده اند، اهتمام بیشتری در انتخاب نظام ارزشی فرامادی داشته اند و کمتر تمایلات مادی گرایانه داشته اند. در قسمت تحلیل رگرسیون چند متغیره، مجموع متغیرهای باقی مانده در معادله توانسته اند مقدار $R^2 = 0.59$ از تغییرات متغیر اصلی و وابسته تحقیق را تبیین کنند. مجموع مسیرهای ساختاری PLS نشان داد که ۵۷٪ از تغییرات نظام ارزشی توسط متغیرهای تحقیق تبیین شده که متغیر مشارکت مذهبی از بیشترین تاثیر برخوردار بوده است. به لحاظ نظری مشخص شد که نظام ارزشی افراد متشکل از جنبه های چندگانه هماهنگ (آپورت) بوده و بهم مرتبط می باشند و جهت گیری نظام ارزشی های افراد دامنه ای از مادی/فرامادی، اقتصادی، سیاسی، دینی، اجتماعی را در بر می گیرد. بنابراین باید سعی کرد ترویج و تعمیم نظام ارزشی متناسب با تحولات و تغییرات داخلی و در نظر داشتن تاثیرات محیط خارجی و متناسب با گروه های اجتماعی متنوع تنظیم گردد و برنامه ریزی ها باید توأم با ظرافت و صرافت صورت گیرد. در پایان از آنجا که شاهد پایین بودن میانگین نمره ارزش ها و باورهای مذهبی در بین جوانان

نسبت به قشر سالمند بودیم و بیانگر گرایش کمتر قشر جوان به مسائل مذهبی می‌باشد و می‌توان گفت تغییر در نظام ارزش‌های مذهبی می‌تواند باعث تغییرات ویرانگری در آینده در خصوص ارزش‌ها و باورهای مذهبی در نسل‌های آینده جامعه باشد. لذا پیشنهاد می‌شود نهادها و سازمان‌های ذیربط توجه بیشتری به مقوله ارزش‌های مذهبی نزد قشر جوان صورت گیرد و نیز بالا بودن میانگین نمره ارزش‌های سیاسی در قشر جوان حاکی از گرایش این گروه به حضور و مداخله در امور سیاسی کشور می‌باشد بنابراین پیشنهاد می‌شود قشر جوان و تحصیلکرده در بخش‌های مختلف امور سیاسی کشور بکار گرفته شوند تا در تصمیمات سیاسی کشور نقش مثبتی ایفا کنند.

منابع

- احمدی، یعقوب (۱۳۹۳). گونه شناسی ارزش‌های فرهنگی مبتنی بر هویت جمعی (مطالعه شهروندان سنج). دوفصلنامه مسائل اجتماعی ایران. ۱: ۳۲-۷.
- ادهمی، جمال، احمدی، یعقوب و جعفری، ابراهیم (۱۳۹۶). بررسی ترجیحات ارزشی بین نسلی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در شهر سنج. فصلنامه علوم اجتماعی. ۲۶(۷۸): ۱۵۶-۱۱۷.
- آزاد ارمکی، تقی و خادمی، حسن (۱۳۸۲). توجیهات ارزشی دانش آموزان تهرانی. نامه پژوهش فرهنگی (فصلنامه تحقیقات فرهنگی). ۸(۱۰): ۲۸-۴.
- آزادیان دلسم، زینب (۱۳۹۱). بررسی تفاوت‌های نسلی در نظام ارزش‌های اجتماعی (مطالعه موردی: شهر رشت). پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه گیلان.
- اصغری، بی بی اقدس (۱۳۹۷). بررسی مقایسه‌ای نظام ارزشی زوج‌های عادی و متقاضی طلاق در شهرستان گناباد. فصلنامه علمی - ترویجی مطالعات فرهنگی - اجتماعی خراسان. ۱۳(۱): ۷۷-۵۲.
- افشار کهن، جواد و رضائیان، محمود (۱۳۹۷). مقایسه بین نسلی رابطه نظام ارزشی افراد و نگرش به پایداری خانواده. جامعه شناسی نهادهای اجتماعی. ۵(۱۲): ۳۲۶-۲۹۳.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی. ترجمه مریم وتر. تهران، کویر.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۸۹). نوسازی، تغییر فرهنگی و دموکراسی. ترجمه: یعقوب احمدی. تهران: کویر.
- بوستانی، داریوش و جاری صادق، مسعود (۱۳۹۱). بررسی ساختار و محتوای ارزشی نسل‌ها (مطالعه موردی: شهروندان بالای ۱۸ سال شهر کرمان). فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی. ۲(۶): ۴۱-۷.
- توکلی، مهناز (۱۳۷۸). ارزش‌ها: مفاهیم و ابزارهای سنجش. نامه پژوهش. ۱۴ و ۱۵: ۱۶۶-۱۳۲.
- داریپور، زهرا (۱۳۸۶). ساختار ارزشی و مناسبات نسلی. نشریه جوانان و مناسبات نسلی. ۱: ۲۳-۱.
- رازقی نصرآباد، حجه بی بی و فلاح نژاد، لیلا (۱۳۹۷). بررسی تفاوت‌های نسلی ارزش‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن: مورد مطالعه شهر قدیم هشتگرد. راهبرد اجتماعی فرهنگی. ۷(۲۶): ۷.
- رسولی، محمدرضا (۱۳۹۳). الگوی ساختاری رابطه ارزش‌های فرهنگی و باورهای شناختی با میزان استفاده از اینترنت بین دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه علامه طباطبایی. مطالعات فرهنگ - ارتباطات. ۱۵(۲۶): ۷۸-۱۰۵.
- زارع شاه آبادی، اکبر و ترکان، رحمت‌الله (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی احساس امنیت و نظام ارزشی جوانان (مطالعه‌ای: درباره‌ی دانشجویان دانشگاه یزد). مجله مطالعات اجتماعی ایران. ۹(۱): ۱۲۶-۱۰۳.
- طولابی، زینب و کمربیگی، خلیل (۱۳۹۲). تفاوت ارزشی در روابط والدین و فرزندان (بررسی و تبیین مسئله تفاوت ارزشی در ایلام). فصلنامه خانواده پژوهی. ۹(۳۴): ۲۱۹-۲۰۵.
- عباسی اسفنجیر، علی اصغر، سام، شیما و امیریان، ریحانه (۱۳۹۲). شکاف نسلی در ارزش‌ها: بررسی مقایسه‌ی جوانان و سالمندان. نشریه مطالعات علوم اجتماعی در ایران. ۱۰(۳۸): ۱۸۵-۱۶۲.
- عبایی کویایی، محمود، احقر، قدسی و رمضان پور، فریبا (۱۳۸۹). رابطه‌ی نظام ارزش‌ها با هویت ملی دانش آموزان مطالعه‌ی موردی: دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه شهر تهران ۱۳۸۸-۱۳۸۹. فصلنامه مطالعات ملی. ۱۱(۴): ۲۵-۳.
- عیسی‌زادگان، علی (۱۳۹۱). نظام ارزش‌ها، شخصیت و تغییر. مجله معرفت. ۲۱(۱۷۹): ۹۳-۷۹.
- قبری، سیروس، معروفی، یحیی و فاتحی، یاور (۱۳۹۰). مقایسه‌ی نظام ارزشی دبیران با دانش آموزان دوره‌ی پیش دانشگاهی، نشریه اندیشه‌های نوین تربیتی. ۷(۱): ۴۸-۲۹.

- کریمیان، انور، هاشم زهی، نوروز و کاشانی، مجید (۱۳۹۷). مطالعه گفتمان دانش آموزی و ارتباط آن با نظام ارزش‌های حاکم بر جامعه (با تأکید بر مطالعه نظام ارزشی حاکم بر دانش آموزان دوره متوسطه و دبیران آنها در شهرستان بوکان در سال تحصیلی ۹۶-۹۷). جامعه پژوهی فرهنگی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. ۹(۳): ۱۳۲-۱۰۳.
- کرمی، بختیار و هاشم‌زاده، ابوالفضل (۱۳۸۹). مطالعه جامعه شناختی برخی از اولویت‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس ایران و دانشگاه میسور هندوستان. مطالعات جامعه شناسی. ۲(۶): ۱۶۹-۱۵۵.
- مالکی عذاری، علیرضا (۱۳۸۸). بررسی رابطه نظام ارزشی و نحوه گذران اوقات فراغت جوانان در شهرستان دشت آزادگان. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه تربیت معلم.
- مام علی، فخرالدین و کبیری، افشار (۱۳۹۴). تحلیل تطبیقی جهت‌گیری ارزشی مادی و فرامادی در بین شهروندان اشنویه با تأکید بر تفاوت‌های بین نسلی. نشریه مطالعه جامعه شناختی. ۷(۲۹): ۱۴۹-۱۳۵.
- ملائی، کیومرث (۱۳۹۴). بررسی اولویت‌های ارزشی (مادی و فرامادی) دانشجویان و ارتباط آن با عوامل اجتماعی و فرهنگی. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جامعه شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز.
- نیک خواه، هدایت الله، ظهیری نیا، مصطفی، بهروزیان، بهروز و فلاحی، احمد (۱۳۹۷). مطالعه جامعه شناختی ارزش‌های بین نسلی (مطالعه موردی: ساکنان شهرستان رودبار جنوب براساس نظریه زمینه ای). نشریه جامعه شناسی نهادهای اجتماعی. ۱۱(۱): ۳۱۰-۲۸۱.

- Bahadur, A. and Dhawan, N. (2008). Social Value of Parents and Children in Joint and Nuclear Families, *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. 34: 74-80.
- Inglehart, R. and Abramson, Paul E. (1999). Measuring postmaterialism, *American Political Science Review*. 93(3): 665 – 677.
- Hank, K., Salzburger, V. and Silverstein, M. (2017). Intergenerational transmission of parent-child relationship quality: Evidence from a multi-actor survey. *Social science research*. 67: 129-137
- Raybeck, D. and De Munck, V. (2010). Values and change over a generation: Kelantan, Malaysia. *Cross-Cultural Research*. 44(2): 97-115.

Explanation of the determinants of youth value system (experimental study of Dasht Azadegan city)

Abstract

The present research was conducted with the aim of studying the sociological value system of young people. The statistical population of this research included young people aged 18-35 years in Dasht Azadegan city, among whom 190 people were selected by multi-stage stratified sampling method. The research method was a survey and the data collection tool was a questionnaire. The descriptive findings of the research showed that the score of the social value system among the youth is 31.98. The results showed that the young respondents have a relatively high average (4.14), religiosity (3.73 average), socio-cultural participation (2.83 average), and political participation (2.02 average) in relation to belonging to the social value system. 3) and in the field of cultural capital, it represents the average (3.06). The results related to the dimensions of the dependent variable indicate that almost both dimensions of the value system have similar averages. The average material value system is equal to 3.13. Also, the average score of the respondents in the field of the metamaterial value system in the young group is equal to 3.47. In the multivariable regression analysis, the sum of the remaining variables in the equation has been able to achieve a value of $R^2=0.59$ from the changes in the main and dependent variables of the research explain The sum of the structural paths showed that 57%. From the changes in the value system, it has been explained by the research variables that the variable of religious participation has had the greatest impact. Theoretically, it was determined that the value system of people consists of multiple harmonious aspects (Allport) and are related to each other, and the orientation of the value system of people includes a range of material/extra-material, economic, political, religious, and social.

Key concepts: value, value system, sociological, youth, Azadegan plain